

בפעם הראשונה

ויכוח

„דה-ציוניזציה“

או „דה-ישראליזציה“

ישראל היא תוצר ציוני, והתגשמות האידיאולוגיה של התנועה הציונית. כאשר מדברים על „דה-ציוניזציה“ של ישראל, פירושו של דבר שיש לשלול את עצם קיומה ואין זה אני האומר זאת.

אורי אבנרי: העובדה שמדינה קמה בצורה מסוימת אין פירושה שעליה להמשיך באותה צורה. למשל, אוסטרליה הוקמה על ידי אסירים אנגלים, אולם אין היא מדינת אסירים. אני חושב שיש להבחין בכנות בין שני דברים שונים לגמרי: בין „דה-ציוניזציה“ של ישראל, כלומר, שינוי המדיניות של ישראל, ובין „דה-ישראליזציה“ של הכנרת התיכון, כלומר, הריסת מדינת ישראל.

אם הפלסטינים טוענים שישראל והציונות הן אותו הדבר, וישראל איננה יכולה שלא להיות ציונית, מדוע הם יוצאים רק נגד הציונות? הם צריכים לצאת בגלוי נגד קיום ישראל. אינני מבין מדוע הם משתמשים במילה בלתי-מדויקת כמו „דה-ציוניזציה“.

המראיין: הבה נלבן ונודה זו. מר האלד, האם אליפתח והעם הפלסטיני שואפים כעת למחוק בפשטות את ישראל מפת היסדהתיכון?

מטרות

„אל-פתח“

מר האלד: תנועת השיחרור הפלסטינית אליפתח הכריזה על יעדיה בבחי רות רבה. בהצהרת התנועה וכמיוחד בשבע הנקודות מפברואר 1969, מובע הרצון, רצון העם הפלסטיני המהפכני, להרוס את המיבנה הממלכתי, התיאוקרטי, ההפלייתי והי גזעני של מדינת-ישראל.

המראיין: מה נותר, אם כך?

מר האלד: אליפתח והעם הפלסטיני מבחינים הבחנה ברורה ביותר בין היהודים החיים בפלסטין, שהם בניינו פלסטינים בעלי השתייכות דתית, מוסרית, מסורתית ותרבותית יהודית, ובין מדינת-ישראל, שהיא תוצר ציוני קולוניאלי, ראש-גשר של האימפריאליזם.

הבחנה זו מובילה אותנו לראות במדינת-ישראל, ב„מימסד“ הישראלי, גורם המנצל את העם החי בישראל והמורכב, אפילו בהווה, מיהודים, נוצרים ומוסלמים. הוא כנהל, למעשה, מדיניות הנוגדת את האינטרסים האמיתיים של היהודים החיים בפלסטין. לאלה אנו מציעים את הנוסחה של „מדינה פלסטינית חופשית ודמוקרטית“, בה יחיו, זה בצד זה, שתי זכויות וחובות, כל בני האדם, לא רק יהודים, נוצרים ומוסלמים, אלא כל בני האדם באשר הם, ולא חשוב מהי דתם.

המראיין: אולם כיצד תיעשה בחירת אנשים אלה? למשל, מה יעלה בגורל הישראלים החיים בישראל מזה שנתיים או שלוש בלבד? האם יהוייבו אלה לעזוב את הארץ ולגודל למקום אחר, או שתיונתן בידם האפשרות לחיות במדינה החדשה?

מר האלד: כל האנשים הבוחרים להות במדינה פלסטינית חופשית ודמוקרטית זו, הזכות בידם להישאר בה ולקבל אזרחות פלסטינית מלאה. לא תהיה כל הפליה.

הם „היהודים הם

רוב בארץ“

המראיין: אורי אבנרי, כישראלי בעל רצון טוב, האם אתה יכול לתאר לעצמך שתהפוך לפלסטיני ממש, שתהיה פלסטיני כמו הפלסטינים של היום?

אורי אבנרי: אינני מבין מה זה. נניח שמחר מקימים מדינה פלסטינית, חילונית וחופשית בכל הארץ שהפלסטינים קוראים לה פלסטין, ושאלו קוראים לה ארץ-ישראל. אנו מהמים את הרוב בארץ זו, והרוב יחליט, למשל, באיזה שם לקרוא למדינה זו. אם הרוב במדינה ירצה לקרוא לה ישראל, הרי זה יהיה שמה. אם זו תהיה באמת מדינה דמוקרטית, הרי תהיה ההחלטה בידי הרוב.

אני תמה אם אנשי אליפתח יבינו לקבל ממשלה של הרוב, שהוא כיום ישראלי, ממשלה המורכבת מישראלים, צבא מורכב מישראלים, שמפקדו יהיו ישראלים, וכיוצא בזה. קיימת כאן סתירה, כיוון שהעובדה הדמוגרפית הנוכחית הנוכחית בפלסטין היא מצאותו של רוב יהודי, ואפילו יחזרו לפלסטין כל הפלסטינים הנמצאים מחוצה לה.

הייתי רוצה להסב את תשומת לבכם לדמיון המדהים הקיים בין דבריהם של אנשי אליפתח ובין דבריהם של גורמים מסוימים בישראל, וגם של הגברת גולדה מאיר. הגברת גולדה מאיר אומרת שלא קיים עם פלסטיני. לדבריה, ישנם כמה ערבים שהתגוררו בארץ זו, אולם זה אינו עם, זו אינה אומה אמיתית. אנשי אליפתח אומרים בדיוק אותו הדבר לגבינו. לא קיים עם, לא קיימת אומה ישראלית. ואני שואל את עצמי, לפי זה — מה אני? אין לי דת, איני יהודי לפי הדת, כיוון שאני אתאיסט קיצוני. אני מדבר עברית. זו שפתי ותרבותי. הייתי חייל בצבא הישראלי. כיצד יש לסגור אותי, בהתאם למושגים של אנשי אליפתח?

אנחנו אומה,

לא דת!

הם אומרים שיש „מוסלמים, נוצרים ויהודים“. האנשים בישראל — רוב רובם של האנשים בישראל — אינם דתיים. הם חסרי כל קשר עם הדת היהודית. הדבר המאחד

מעולם לא התקיים עד כה דו-שיח ישיר, פנים-אל-פנים, בין אישיות ישראלית ובין נציג אליפתח. כל הנסיבות לארגן דו-שיח כזה עלו בחוהו, ובשל סירובם העקשני של אנשי אליפתח, ושל כל שאר הנציגים הערביים, להתווכח פנים-אל-פנים עם ישראלים. בפומבי.

לדעת הדוברים הערביים, עצם הויכוח הזה יש בו הכרה בקיום הצד הישראלי, דבר שעד כה סירבו לעשותו לא מכבר, כשהסלובווייה השווייצית רצתה לראיין ערבי וישראלי על עניין מסוים, עמד הערבי על כך שהישראלי יישב באולפן אחר — ויכריזו על כך-בשידור. משום כך עורר הויכוח, המתפרסם להלן, תשומת-לב כללית, אף מעבר לגבולות שווייץ.

כי הוא מוהה את הויכוח הפומבי הראשון, פנים אל פנים, בין ישראלי ונציג רשמי ערבי. האיש המוהה כ„חאלד“ הוא נציג אליפתח בשווייץ, אולם הוא נושא באופן רשמי בתואר „יוזר אירגון הסטודנטים הפלסטיניים“ באותה מדינה. מובן מאליו שלא הסכים להיות צד בוויכוח זה, אלא אחרי שקיבל אישור מטעם המוסדות העליונים של אירגונו.

הויכוח נערך ברדיו וזנבה בחודש דצמבר, בשפה הצרפתית, ערב מתן פסק-הדין במשפטם של מרדכי רמזים והחבנגים ארון את הויכוח הציר היהודי הצרפתי מארק האלטר, מייסד „הועד הבינלאומי של השמאל למען השלום במזרח התיכון“, המקובל על הערבים ועל הישראלים כאחד. בדיונים שקדמו למתן ההסכמה הערבית, העמידו הערבים רק תנאי אחד: שהדבר לא ייקרא „ויכוח“, אלא „שיחות“.

התקדים הראשון לוויכוח פנים-אל-פנים כזה נוצר כמה ימים לפני כך, בפאריס, ושוב ביוזמת הציר מארק האלטר. אז הופיעו באסיפה פומבית, באולם תיאטרן, חיכ אורי אבנרי מול הסופר המצוי לוספאללה סוליימן. במשאומתן שקדם לוויכוח זה, הוסכם שניציג אליפתח ישתתף בוויכוח כנואם שלישי מן האולם, וכי כנואם רביעי יופיע מר הזי כרמל, כתב מעריב.

להלן מתפרסם הנוסח המלא של הויכוח שנערך בזנבה, כלשונו, כפי ששודר. מסתבר כי אבנרי הצליח לחשוף את הסתירה הפנימית שבאידיאולוגיה הרשמית של אליפתח, המתכחשת לקיום הלאומי הישראלי. אולם עצם קיומו של דו-שיח זה, כתקדים וכהתחלה, בוודאי חשוב יותר מן הדברים שנאמרו בו.

המראיין: ערב טוב,

האך לעיתים נדירות ניתן להביא בפני המיקרופון צוות מורכב מישראלי ומפלסטיני הדבר טומן בחובו כמה וכמה סיכונים, מכיון שאין לדעת איך יתפתח הדיון. מכל מקום נמצאים עמנו באולפן, מר האלד, פלסטיני שנולד בחיפה, העומד להציג את עצמו מיד, ואורי אבנרי, המוכר לכולנו כהגדת הכנסת הפרלמנט הישראלי, שפירסם זה לא מכבר ספר בשם „מלחמת היום השביעי“ („ישראל ללא ציונות“).

נמצא עימנו אדם שלישי, עליו ניתן לומר שהוא נייטרלי, מארק האלטר, ציר ופעיל ב„ועד הבינלאומי של השמאל למען השלום במזרח-התיכון“.

ובכן מר האלד: אמרתי לך קודם לכן שאני עומד להניח לך להציג את עצמך. אתה פלסטיני, אולם האם אתה פלסטיני פעיל מבחינה פוליטית?

מר האלד: המלה „פעיל“ חסרה לדעתי כל משמעות.

המראיין: האם אתה פלסטיני, פעיל מבחינה פוליטית?

מר האלד: פעילותי הפוליטית היא בעצם היותי פלסטיני, ובתגובותי לשאיפות עמי. מכאן שאני מגדיר את עצמי כמשתייך לדור שנענה כאיש אחר לקריאת התנועה לישיחורור פלסטיני לאומי בכך מסתכם כל העניין כולו.

המראיין: יפה.

נעבור כעת לדיון, שנקודותיו, כך אני מאמין, מוגדרות היטב. אבקש מאורי אבנרי לומר לנו, בתחילת הדיון, במה נבדלת עמדתו מן העמדה הישראלית הממשלתית הרשמית, ובאיזה אופן עשויה עמדתו זו לאפשר, אולי בקלות רבה יותר, מציאת דרך לשלום במזרח-התיכון.

מה זאת

„ציונות“?

ורי אבנרי: אנו מאמינים שעל מדינת ישראל להיות מדינה נורמלית, חילונית, דמוקרטית, ככל המדינות הדמוקרטיות בעולם. זאת אומרת שלדעתנו עבר זמנה של ה-אידיאולוגיה הציונית.

לפי תפיסתנו, הציונות היא אידיאולוגיה האומרת: (א) שיהודי כל העולם מהתים אומה פוליטית, (ב) שמדינת ישראל שייכת ליהודי כל העולם, (ג) שכל היהודים חייבים להתקב בישראל.

אנו מאמינים שאידיאולוגיה זו, שמילאה תפקיד מסוים בעבר, מפריעה עכשיו להכרת התנאים המציאותיים השוררים במזרח התיכון.

באיפן מעשי אנו מאמינים שיש להכיר בקיומה של אומה פלסטינית. כלומר, יש להכיר בכך שבארץ זו קיימות שתי אומות, האומה הישראלית והאומה הפלסטינית, ויש למצוא צורה של דו-קיום בין שתי האומות, בין שתי התנועות הלאומיות — בארץ אחת.

המראיין: מר האלד, האם מדינת ישראל מונעת לחלוטין, בעצם קיומה, את קיומה של אומה פלסטינית, ובאילו מידה תאפשרנה הצעות כמו אלו של אורי אבנרי, אם תאומצנה על-ידי ממשלת-ישראל, להגיע לידי הסכם?

מר האלד: אני חושש שהשאלה הוצגה בצורה לא נכונה, ושהנקודה ההתחלתית חייבת להיות ההגדרה, או ההגדרה החדשה של מושג „דה-ציוניזציה“.

אני חושב שהמילה „דה-ציוניזציה“ אין פירושה אלא ביטול האופי הציוני של מדינת ישראל. בספרו מדבר מר אבנרי על ישראל ללא ציונות, ופירושו של דבר, לדעתי, הוא ביטול עצם מעשה הולדתה של מדינת ישראל.